

Janis Stradinis

Profesorius Janis Stradinis (Janis Stradinš) – žymus Latvijos Respublikos chemikas, Lietuvos mokslų akademijos užsienio narys nuo 1994 m. Janis Stradinis gimė 1933 m. gruodžio 10 d. Rygoje, mirė 2019 m. lapkričio 29 d.

1956 m. jis baigė Latvijos valstybinio universiteto Chemijos fakultetą ir dirbo Latvijos MA Organinės sintezės institute. 1968 m. apgynė chemijos mokslų daktaro disertaciją, 1972 m. jam buvo suteiktas profesoriaus vardas, 1973 m. – išrinktas Latvijos mokslų akademijos tikroju nariu, nuo 1992 m. – Latvijos MA viceprezidentas, 1998–2004 m. – prezidentas. Nuo 2004 m. prof J. Stradinis buvo Latvijos MA senato pirmininkas.

Prof. J. Stradinio moksliniai interesai ir mokslo veiklos kryptys buvo organinių junginių fizikocheminiai tyrimai; biologiškai aktyvių medžiagų analizė; mokslo istorija (chemija, farmacija, medicina, fizika, Baltijos valstybių universitetai ir mokslinio tyrimo centrai, iškilų mokslininkų biografijos); intelektualioji Rygos ir Latvijos istorija aštuonių amžių bėgyje; tarptautiniai moksliniai ir kultūriniai santykiai Europoje; Baltijos šalių intelektinis bendradarbiavimas. Prof. J. Stradinis ištyrė daugelio organinių junginių elektrocheminės redukcijos ir desidacijos procesus, surado naujo tipo tarpinių junginių (organinių radikalų) klasę; sukūrė daugelio biologiškai aktyvių medžiagų sintezės metodus, taikomus farmacijos preparatams kontroliuoti. Jis vienas pirmųjų ėmė plačiai taikyti elektrochemijos metodus organinėje chemijoje, aktyviai dalyvavo kuriant naują mokslo kryptį – bioelektrochemiją. Jo iniciatyva buvo atkurtos dabar Baltijos šalių mokslų akademijų rengiamos Baltijos intelektualinio bendradarbiavimo konferencijos.

Profesorius yra 600 mokslinių straipsnių autorius (apie 330 straipsniai ir 7 knygos organinės chemijos srityje ir apie 270 straipsnių bei 20 knygų istorijos, kultūros ir kitų mokslo sričių klausimais). Jis buvo daugelio Latvijos ir užsienio mokslo institucijų garbės daktaras. 1983 m. apdovanotas „Didžiuoju Latvijos mokslų akademijos medaliu“; 1995 m. – „Trijų žvaigždžių“ II-jo laipsnio ordinu“; 2001 m. – Prancūzijos „Garbės legiono ordinu“; 2004 m. – Estijos

“Marijos žemės kryžiaus ordinu”; 2008 m. – vienu garbingiausių Latvijos valstybės apdovanojimų – „I-jo laipsnio Pripažinimo kryžiumi“ už meilę Tėvynei ir pasiekimus valstybinės, visuomenės ir kultūros srityse.

Latvijos visuomenės akyse akademikas Janis Stradins buvo unikali asmenybė, tiek kaip mokslininkas, tiek kaip trečiojo atgimimo judėjimo ir nepriklausomybės iniciatorius, rūpestingas ir nuoširdus kolega.

Parengė

LMA Organizacinio sk. vyriausioji specialistė

Valerija Paškauskienė

Naudoti šaltiniai: prof. Janio Stradinio asmens byla
Nuotrauka iš <https://de.wikipedia.org/>